

Az első betűvető

Gutenberg halálának 525. évfordulója elgondolkotató visszatekintésre készit, a nyomdászat feltalálása és a napjainkban kialakuló elektronikus nyomtatással kapcsolatban.

Gutenberg volt korának az a feltalálója, aki megfelelő zsenialitása és szilárd kitartása mellett megoldotta kézírassal készült könyvek üzemi előállítását. Céljának megvalósítása érdekében hasznosította a régi és még meglévő módszereket, ötvözve azt saját elképzeléseivel. Így született meg az emberi kultúra széles körű terjesztésének talán legfontosabb eszköze, a szövegnyomatás, és a nyomott lapokból összeálló könyv, vagyis a könyvnyomatás. Gutenberg zsenialitása az emberiség művelődéstörténetében jelent fordulópontot, mert már ő is hangsúlyozta, hogy a betű a kenyérrel egyenértékű az egyes ember számára is.

A nagy feltaláló, Gutenberg 1396 körül született a németországi Mainzban, patriciuscsaládban. Innen Strasbourgba került, ahol már drágakövek köszörülésével is foglalkozott, de inkább a nyomdászat érdekelt. Alapfeladatát jelentette az ismert szöveg és kép közös fatábláról való nyomtatása, amely abból állt, hogy egy ecsettel befestékkel szelvényre helyezett papírra a festéket dörszögletessel vitték fel, majd az így nyert lapokból könyvecskéket készítettek.

Gutenberg találmányának lényege a mozgatható, többször is használható betűk öntőformájának és az öntéshez használható fémötvözet kidolgozása volt. Ezen túl nevéhez fűződik a nyomófesték, valamint a nyomóforma, az a labdac, amely a nyomdászat jelképévé vált. A nyomtatáshoz használt nyomtatóprést hasonlított a szőlőprészhez, amelynek alsó része ki-be tologató lapjára helyezték a nyomóformát, majd az egészet prés alá tolták. Gutenberg fából készült sajtóját két ember kezelte, és naponta 300 nyomatot voltak képesek elkészíteni.

Gutenberg igazi művészlélek volt. Nagyszerű találmányát ő maga akarta a végső tökéletességig kifejleszteni, és ennek megfelelően művészi-műszaki értéket létrehozni. Közben sok ármanykodás és mások részéről nyereszkedési vágy érte, s mindezek miatt egy újabb nyomdát létesített Mainzban. Azután, menekülését követően, Elville-be költözött, ahol új embereket kellett betanítani a könyvnyomtatás mesterségére. Adolf érsek udvarába hívta a közben megöregedett feltalálót, és gondoskodott minden szükségletéről. Itt, Nassauban halt meg, 1468-ban, 525 évvel ezelőtt.

A könyvnyomtatás feltalálása után, 1473. június 5-én készült Hess András nyomdájában az első magyar könyv, amelyet itthon állítottak elő. (Az első szegedi nyomtatványt Grün Orbán készítette, Benyák Bernát piarista költő versét, amelyet az ugyanebben az évben (1801) alapított kórház alapkövében helyeztek el.)

Most, Gutenberg halálának 525. évfordulóján meg kell említenünk: kevés feltalálónak jutott osztályrészül, hogy találmányát, az ólombetűkről való nyomtatást évszázadokon keresztül sikerrel alkalmazták. Napjainkban, az elektronika világméretű haladásában a háromdimenziós ólombetű már eltűnt, helyébe a dimenzió nélküli elektronikus betű került, és valahol már benne járunk az elektronikus nyomtatásban.

Gutenberg találmánya napjainkban más formát öltött, de a helyébe lépő új, a fényszedés csak most kezd figyelembe venni mindazon művészi, tipográfiai elveket, amelyek Gutenbergtől kiindulva napjainkig megvalósultak.

Bátyai Jenő

A kalocsai gimnáziumban érettségizett. 1991-ben végezte el a JATE történelem-angol szakát. Lehetett volna belőle középiskolai tanár, eltölthetné az életét nyugodtan egy katedra mellett. Feltehetően a kíváncsiság, a mozgékonyság az, amitől az ő élete más, mint a legtöbbé. Az egyetemen már másodéven felvette kiegészítésként az amerikanisztika szakot. Először 1987-ben Soros ösztöndíjjal járt az Egyesült Államokban, másodszer 1990-ben egy nőkérdéssel foglalkozó konferencián. Balaton Anita az önkormányzat létrejötte után a polgármesteri hivatal public relations menedzsere lett. Most a Progress vállalkozásfejlesztési alapítvány PR és oktatási felelőse. A külkerre jár PR szakra. Alapítója a szegedi nőmozgalomnak.

– Mi volt az, ami „eltértette” a public relations irányába?

– 1990-ben egy fél éves politikai szervezői képzésben vettem részt Amerikában, az ohioi kormányzó kezdeményezésére kiírt pályázat keretében. Ez azt jelentette, hogy politikai kampányokban vettünk részt a demokratáknál. Először egy kongresszusi képviselőválasztáson, majd egy szenátorválasztáson. Előadásokat hallgattunk azokról az emberekről, akik később a Clinton-kampány kulcsfigurái lettek. Azután valódi feladatokat kaptunk a hadjáratban. A végén pedig különböző amerikai egyetemeken számoltunk be a tapasztalatokról. Ez olyan nagy élmény volt, annyira felkeltette az érdeklődésem, hogy amikor az önkormányzatok létrejöttével lehetőségem lett mindent itthon is kipróbálni, a pol-

Feminista, vagy csak emancipált?

„Amit az egyén letesz az asztalra”

Fotó: Schmidt Andrea

Balaton Anita: Mindig többet akarok csinálni.

gármester ajánlatára nem tudtam nemet mondani.

– Sikeresnek tartja a polgármesteri hivatalnál eltöltött időt, vagy kudarcnak?

– Érdekes feladat volt, bár az elején nem lehetett egészen pontosan tudni, mi is a teendő. Elméletben persze világos volt, hogy egy nyitott, választóbarát politikát kell kialakítani a város vezetéséről, megszűntetni a hivatalos, bürokratikus imidzszt, olyan fórumokat teremteni, ahol az emberek elmondhatják vélemé-

nyüket. És minél jobb és több külkapcsolatot kialakítani. Egy komoly PR stratégia viszont azt követeli, hogy mindenki elkötelezett legyen, és következetes. A hivatal viszont – mint minden hivatal – lassú és nehézkes. Egyszerűsége úgy érzem, kimerítettem az összes, adott pillanatban létező lehetőséget. Márpedig én mindig többet és többet akarok csinálni. Akkor jött a Progress, egy új és izgalmas kihívás.

– Mit kell érteni az alatt, hogy vállalkozásfejlesztés?

– A Progress egy olyan ala-

pítvány, amely Európai közösségi és helyi pénzekből működik, a kormányzat, illetve a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány támogatásával. Képzést és szaktanácsadási folytatást úgy, hogy pályázati úton oktatók, szakemberek munkáját finanszírozza. A programok, tanfolyamok szeptemberben indulnak. Egy másik nagyon fontos tevékenysége az alapítványnak a mikrohitelítés. Kis és középvállalkozóknak, a Phare program anyagi fedezetével, a banknál kedvezőbb feltételekkel nyújt hitelt. Kedvezőbb lesz a kamat, kisebb fedezetre lesz szükség, és csak a túrelmi idő letelte után kell megkezdni a visszafizetést. Olyan kis összegű hitelekhez lehet majd így hozzájutni, amilyenekkel a bankok nem szívesen foglalkoznak.

– Balaton Anita útja is ismerik, mint a szegedi nőmozgalom egyik alapítóanyját. Feminista, vagy csak emancipált?

– Az amerikanisztika szak részeként vettem részt egy úgynevezett women studies kurzuson, ahol a feminizmus történetével, elméleti háttérrel foglalkoztunk. Azután, amikor Amerikában jártam látam, hogy a nő, mint érték tisztelete ott a mindennapok része. Tulajdonképpen csak ennyiről van szó; a nő maga dönthesse el, hogy milyen szerepet vállal, és ne érje őt hátrányos megkülönböztetés a munkahe-lyén. Az számítson, amit az egyén letesz az asztalra, és ne az, hogy milyen a neve.

Keczer Gabriella

Tréning az USA-ban

A Partners for International Education and Training (PIET), Entrepreneurs International Projectjének keretében megszervezi a magyar vállalkozók egyesült álla-

mokbeli 3–9 hét időtartamú tréningprogramját és ott-tartózkodását, melyet az amerikai kormány az USAID közreműködésével finanszíroz. A résztvevőknek a

nemzetközi repülőjegy árának a felét kell fedezniük.

A programról további információk beszerezhető a Progress Vállalkozói Központban a Tisza Lajos krt. 63. szám alatt, vagy a 483-683/15-ös telefonon.

Számvevőszéki bizottság

Vita a pótköltségvetésről

Az Országgyűlés Állami Számvevőszéki Bizottsága 6 igen és 4 nem szavazattal parlamenten általános vitára alkalmassá tartotta a pótköltségvetésről szóló törvényjavaslatot.

Nyikos László a törvénytervezetben a 13,5 milliárd forinttal felülbepénztelt költségvetésről elmondta: gyakorlatilag már ezt elköltötték, mivel a kormány ebből 6 milliárd forintot zárolt, és emellett 7,5 milliárd forint összegű költségvetési törvényjavaslatot alkalmassá elmondta. Az ÁSZ alelnöke elmondta, hogy ez utóbbiakból már 3,6 milliárd forintot tetelesen is elköltötték. A pótköltségvetés megalapozottságáról szólva felvetette: a bevételek előirányzatait úgy állították össze, mintha már elfogadta volna a Parlament a tervezett áfatörvény-módosítást.

Nyikos László, a Számvevőszék alelnöke elmondta: a pótköltségvetési törvényjavaslat alakilag, formailag törvényességi szempontból megfelelőnek mondható. Megalapozottságát tekintve azonban a költségvetés bevételeinek, illetve kiadásainak eddigi alakulása, a prognosztizált helyzet nem mutat olyan drámai képet, amely mindenképpen indokoltá tenné a pótköltségvetés benyújtását. (Elmondta azonban, hogy az államháztartási törvény lehetővé teszi, hogy a kormány ha úgy ítéli meg a helyzetet, pótköltségvetést nyújtson be.) A kormány úgy prognosztizálja, hogy a költségvetés bevételei 26,3 milliárd forinttal lesznek kisebbek az eredetileg 1993-as költségvetési törvényben elfogadott tényszámoknál. Ezzel egyidejűleg az ÁSZ szerint a kiadások is csökkenthetők lennének 17,7 milliárd forinttal. Így az eredeti 1993-as költségvetési törvényhez képest összesen mintegy 10 milliárd forinttal elmozdul, hiánynövekedés alakulna ki. Ez nem jelent olyan drámai változást, amely mindenképpen indokoltá teszi a pótköltségvetés benyújtását.

Tóth Szeles István

„Erőtlen” termelők – eladó traktorok

Traktorvásár. A lóerőkkel megerősödött gazdák törlesztenek

A mezőgazdaság elhúzódó átalakulásának, az ágazat tartóssan alacsony jövedelemszintjének egyik következménye, hogy a termelésben használt eszközök, gépek pótlása rendre elmarad. A szocializmusban a szolid tudású és felszereltségű keleti gépparkhoz megfizethető

árak társultak. Az utóbbi években sem kizárt hozzájutni ezekhez a masinákhoz, de az elszámolás változásával a korábbi minőség már világpiacon, azaz magasabb árakkal párosul. A kínálatban azóta megjelent a legtöbb valamirevaló világcég terméke is.

A több millió forintos árszint miatt létjogosultsága van a márkás, de használt traktorok behozatalának is. A tavaly alakult, magán érdekeltőségű csongrádi Tenisz-ker Kft. is ezen a piacon kíván helytállni. Most egyedi kínálattal színesítették a palettát, a finn Valmet

traktorok Duna-menti kizárólagos forgalmazójaként. Ezek az 53-140 lóerős traktorok azért érdemelnek figyelmet, mert, a hasonló kategóriájúakhoz viszonyítva mérsékelt árúknak számítanak. A 85 lóerős változat például 2,5 millió forintot ér, hogy a finnnek kötött egyezménynek megfelelően vámmentesen kerüljenek az országba.

Ha a készpénzes vásárlókat várják csak, alighanem bezárhatná a boltot. A kijózanító valóságnak inkább az a konstrukció felel meg, amely mindössze 20-30 százalék saját erőt kíván, s egyben feltételezi a mezőgazdasági fejlesztési alap és a Mezőbank világbanki hitelének igénybevitelét is. A káefté az ügyintézésben járatosan megrendelőktől átvállalja a pénzszerzés adminisztratív teendőit. Természetesen a törlesztés már a lóerőkkel megerősödő, olyan gazdák és vállalkozók feladata lesz, akik már most hitelképesnek minősülnek. A beruházónak azt a hitelt is meg kell előlegeznie magának, hogy a mezőgazdasági termények és termékek előbb-utóbb Magyarországon is értékükön kelnek el, s ebben benne foglaltatik a színvonalas technika alkalmazásának költsége is.